

ALEXANDRU SUCEVEANU

(11 martie 1940 – 23 mai 2013)

A plecat prea repede dintre noi. Poate că încercările, nu puține, prin care a trecut, l-au dus la dorința și convingerea din ultima vreme a vieții sale de a pleca mai devreme, într-o lume mai bună. Unele dintre acele încercări vor putea fi observate în cele ce urmează.

I. A fost, în domeniul arheologiei și istoriei greco-romane de la noi și din spațiul sud-est european, una dintre cele mai importante personalități ale ultimelor peste patru decenii. Spiritul său căutător și formația de filolog clasic i-au fost fără îndoială de bun augur. Cu tot ce a lucrat, publicat, dar și ca formator, ar fi avut tot dreptul unui scaun de frunte în Academia Română, măcar încă din deceniul trecut. Motivația se vede cu prisosință în cele ce urmează, dar și în lista de lucrări anexată.

I.1. Descoperiri istorice. A elaborat și demonstrat, în câteva publicații științifice, chestiuni novatoare privind istoria noastră antică, la început unele respinse, fără argumente plauzibile, de unii magiștri ai vremii. Cele mai importante: datarea în anul 74 d.Hr. și nu în timpul lui Claudius cum se credea (și chiar se mai reia din neștiință în unele lucrări) a intrării teritoriului Dobrogei în provincia *Moesia*; formularea cel mai bine susținută privind romanizarea, valabilă atât pentru regiunea Dunării de Jos, cât și pentru întreg Imperiul Roman; localizarea în Dobrogea a așezării *Argedaua*; apărarea litoralului vestic al

Mării Negre în epoca romană (cea mai contestată idee inițial, dar ulterior dovedită și arheologic); precizări privind flota romană la Dunărea de Jos.

I.2. Descoperiri arheologice. A stabilit pentru prima dată o stratigrafie a cetății Histria, la început criticată, în urma schimbării conducerii Institutului și a celei a cercetărilor de la Histria, din 1971. Cu acel prilej de precizări stratigrafice, a descoperit cea mai veche biserică paleocreștină de acolo, singura din seria primară de astfel de edificii din regiune sigur datată, așa cum se poate constata mai recent. Ulterior, și în urma sondajului stratigrafic magistral mai sus amintit, a descoperit biserica episcopală de la Histria, una dintre cele mai mari din zonă și a doua din provincia *Scythia* ca dimensiuni, după cea încă nepublicată integral de la Tomis, descoperită în februarie 1989. De notat că, în condițiile dramatice de atunci, a făcut parte, împreună cu arhitecta Anișoara Sion și subsemnatul, din echipa care a reușit să salveze, atât cât se putea, numitul edificiu tomitan. Revenind la Histria, cu acel prilej al cercetării mării basilici, Alexandru Suceveanu a descoperit și întregit corect epigrafic fragmentele din placa mesei de altar recuperate în ruinele basilicii histriene, placă a cărei inscripție evoca Sfânta Treime.

II. Rezultate: valorificare științifică prin publicare ca și completă a tuturor cercetărilor arheologice pe care le-a efectuat la Histria și în alte situri; realizarea celui mai mare număr de volume monografice pentru cercetările de acolo și, ca un testament, așa cum îmi spunea și nota la 7 mai 2013, o dare de seamă privind cercetările de la Histria între 1990 și 2012. Din 1977 până în 2009 a publicat, singur sau în colaborare, zece volume de specialitate, acoperind de obicei cel puțin jumătate, dacă nu chiar majoritatea conținutului acestora. Se adaugă, între 1965 și 2012, peste o sută de studii de specialitate în țară și dincolo de ea.

III. Prietenie și colegialitate. Ne-am cunoscut mai bine în vara anului 1967, când, semnatarul acestor rânduri, ca proaspăt absolvent de filologie clasică, direct legat astfel profesional de Alexandru Suceveanu, am participat la săpăturile arheologice de la *Thermae II* de la Histria, sub conducerea lui ca șef de sector. Ulterior, ca membru al Institutului de Arheologie din București, am lucrat mai mulți ani în același birou cu Alexandru Suceveanu. Tonic și mereu plin de umor, ne-a ajutat psihic în multe situații, acolo și altfel. În biroul nostru (aflat deasupra Direcției) de pildă, în situații grele ca în anii 1984–1989, când trebuia să ne elaborăm lucrările. Aceasta în condițiile în care, după revenirea de pe teren, iarna, îngheța apa în pahar din cauza economiei forțate de energie, impusă de dictatura comunistă. Încerca atunci și chiar reușea să ne încurajeze, atât prin glume, cât și prin propriul exemplu de muncă asiduă în chiar asemenea condiții inumane.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Alexandru Barnea *

*

* *Professor emeritus*, Universitatea din București, membru din 1968 al Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: al.barnea13@yahoo.com.

LISTĂ DE LUCRĂRI

CĂRȚI

1. *Viața economică în Dobrogea romană. Secolele I–III e.n.*, București, 1977, 177 pag.
2. *Histria VI. Les thermes romains*, Ed. Academiei & Diff. De Boccard, București–Paris, 1982, 236 pag. (cu colab. arh. Anișoara Sion, Gh. Poenaru Bordea, Gh. Vecerdea).
3. *La Dobroudja romaine*, Ed. Enciclopedică, București, 1991, 336 pag. (în colab. cu Al. Barnea).
4. *Alexandru cel Mare*, Ed. Academiei, București, 1993, 240 pag.
5. *Fântânele. Contribuții la studiul vieții rurale în Dobrogea romană*, Ed. Academiei, București, 1998, 241 pag. (cu colab. Gh. Poenaru Bordea, M.V. Angelescu).
6. *Histria X. La céramique romaine des Ier–IIIe siècles ap. J.-C.*, Ed. CIMEC, București, 2000, 191 pag.
7. *Halmyris. Monografie arheologică I*, Ed. Nereamia Napocae, Cluj–Napoca, 2003, 354 pag. (în colab. cu M. Zahariade, Fl. Topoleanu, Gh. Poenaru Bordea).
8. *Histria XIII. La basilique épiscopale*, Ed. Academiei, București, 2007, 235 p. (cu colaborarea Gordana Milošević, O. Bounegru, Cr. Mușțeanu, Gh. Poenaru Bordea, Adela Băltăc, M. Dima, I. Iațcu).
9. *Opuscula Scythica*, Ed. Academiei, București, 2009, 350 p.

COLABORĂRI LA CĂRȚI

10. *Arrianus. Expediția lui Alexandru cel Mare în Asia*, (studiu introductiv, note, indici), Ed. Științifică, București, 1966, 110 pag. (traducere R. Alexandrescu).
11. *Enciclopedia civilizației romane*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, 120 pag. (coord. D. Tudor).
12. *Inscriptiones Scythiae Minoris, II. Tomis și teritoriul*, Ed. Academiei, București, 1987, indici, 60 pag. (autor I. Stoian).
13. *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, Ed. Enciclopedică, București, I, 1994; II, 1996; III, 2000, 150 pag. (coord. C. Preda).
14. *Dobrogea în secolele II–III p.Chr.*, în tratatul *Istoria Românilor*, II, Ed. Enciclopedică, București, 2001, p. 291–294, 307–351.
15. *Histria. Ghid–Album*. Ed. Ex Ponto, Constanța, 2005, 171 pag. (în colaborare cu M.V. Angelescu).

ARTICOLE

16. *Câteva inscripții ceramice de la Histria*, StCl 7, 1965, p. 273–286.
17. *Un Callatien dans l'armée d'Alexandre le Grand*, Dacia NS 10, 1966, p. 339–346.
18. *O ipoteză despre Zopyrion*, SCIV 17, 1966, 4, p. 635–644.
19. *Depozitul de statuete romane de teracotă de la Histria*, SCIV 18, 1967, 2, p. 243–268.
20. *Uno deposito coroplastico à Histria*, Fasti Archaeologici 18–19, 1968, nr. 5670, p. 405–406.
21. *Două note privind istoria Moesiei în secolul I î.e.n.*, Pontica 2, 1969, p. 269–284.
22. *Observations sur la stratigraphie des cités de la Dobrogea aux IIe–IVe siècles à la lumière des fouilles d'Histria*, Dacia NS 13, 1969, p. 329–365.

23. *Histria et les villages de son territoire à l'époque romaine, IIe Congrès International d'Etudes du Sud-Est Européen* (rezumatele comunicărilor), București, 1970, p. 18–19.
24. *Sondaajul din punctul Pescărie*, MCA 9, 1970, p. 209–212.
25. *În legătură cu data de anexare a Dobrogei de către romani*, Pontica 4, 1971, p. 105–122.
26. *Stratigrafia Histriei romane târzii în lumina săpăturilor din 1969 și 1970 în sectorul Central*, Pontica 4, 1971, p. 155–172 (în colab. cu C. Scorpan).
27. *Din nou despre CIL III 14447*, Peuce 2, 1971, p. 155–166.
28. *Bessi consistentes*, SCIV 22, 1971, 4, p. 567–578 (în colab. cu Em. Zah).
29. *Bessi consistentes (colons thraces en Dobroudja)*, Ier Congrès International de Thracologie (Contributions roumaines), Sofia, 1972, p. 3–33 (în colab. cu Em. Zah).
30. *Unele probleme politico-economice din Dobrogea secolelor V–IV î.e.n.*, Pontica 5, 1972, p. 89–101.
31. *Un mormânt din secolul XI e.n. la Histria*, SCIV 24, 1973, 3, p. 495–502.
32. *La défense du littoral de la Dobroudja à l'époque romaine (Ier–IIIe siècles de n.e.)*, RRH 13, 1974, 2, p. 217–238.
33. *Contribuții stratigrafice la urbanistica Histriei romane (secolele II–VI e.n.)*, RMM – MIA 43, 1974, 1, p. 5–15 (cu colab. Anișoarei Sion).
34. *În legătură cu statutul juridic al orașului Tomis în epoca romană*, Pontica 8, 1975, p. 115–124.
35. *A propos d'Argedava à la lumière d'une inscription inédite*, RRH 14, 1975, 1, p. 111–118.
36. *Evoluția raporturilor dintre așezările militare și civile la Dunărea de Jos*, Peuce 6, 1977, p. 149–154.
37. *Contribuții la tipologia juridică a exploatărilor agricole din orașele vest-pontice*, Pontica 10, 1977, p. 97–116.
38. *Beiträge zur rechtlichen Struktur der landwirtschaftlichen Produktionsstätten in den westpontischen Städten*, Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 1977, 2, p. 65–89.
39. *Unele reflecții în legătură cu regatul lui Burebista*, ActaMN 15, 1978, p. 107–114.
40. *Raport asupra cercetărilor de la Fântânele din anul 1978*, MCA, a XIII-a Sesiune anuală de rapoarte, Oradea, 1979, p. 255–256.
41. *Din nou despre cariera lui Marcus Arruntius Claudianus*, SCIVA 30, 1979, 1, p. 47–61.
42. *Les indigènes dans l'économie de la Dobroudja romaine. Actes du IIe Congrès International de Thracologie, II*, București, 1980, p. 301–308.
43. *Piese de sculptură și arhitectură din așezarea rurală de epocă romană de la Fântânele (jud. Constanța)*, SCIVA 31, 1980, 4, p. 559–584.
44. *Sugli inizi della dominazione romana in Dobrugia. Punti di vista e controversie*. Quaderni Catanesi di Studi Classici e Medievali 2, 1980, 4, p. 469–499.
45. *Burebista și Dobrogea, 2050 de ani de la făurirea de către Burebista a primului stat independent și centralizat al geto-dacilor*, București, 1980, p. 59–79.
46. *Fondul getic autohton și procesul romanizării în Dobrogea secolelor I–III e.n., în lumina săpăturilor de la Straja și Fântânele*, TD 2, 1981, p. 217–220.
47. *Contribuții la studiul ceramicii romano-bizantine de la Histria*, SCIVA 32, 1981, 1, p. 79–107.
48. *Encore sur la défense du littoral de la Dobroudja à l'époque romaine*, RHH 20, 1981, 4, p. 605–614.
49. *Hercules saxanus ou ripensis?*, Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt Universität zu Berlin 31, 1982, 2/3, p. 291–292.

50. *Relations commerciales entre l'Occident et la Scythie Mineure, L'Adriatico tra Mediterraneo e Penisola Balcanica nell'antichità*, Taranto, 1983, p. 310–312.
51. *Burebista et la Dobroudja*, TD 4, 1983, 1–2, p. 45–58.
52. *În legătură cu unele discuții recente privind procesul de romanizare*, TD 6, 1985, 1–2, p. 105–115.
53. *De nouveau autour de l'urbanisme d'Histria et de Tropaeum Traiani*, Dacia NS 29, 1985, p. 139–146.
54. *Un nouveau vicus sur le territoire de la Dobroudja romaine*, Dacia NS 30, 1986, p. 109–120 (în colab. cu M. Zahariade).
55. *Quelques aspects de la romanisation dans la Dobroudja romaine*, CCDJ 2, 1986, p. 177–180.
56. *Du nom antique de la cité romaine et romaine tardive d'Independența (dép. de Tulcea)*, Dacia NS 31, 1987, p. 87–96 (în colab. cu M. Zahariade).
57. *Early and Late Roman Fortification at Independența, Tulcea County*, Dacia NS 31, 1987, p. 97–106 (în colab. cu M. Zahariade, A. Opaïț, C. Opaïț, Fl. Topoleanu).
58. *Quelques aspects de la crise économique en Dobroudja aux IIe–IIIe siècles de n.é., Krise–Krisenbewusstsein–Krisenbewältigung*, Haale (Salle), 1988, p. 109–111.
59. *La Dobroudja romaine et romano-byzantine. Histoire, économie, romanisation*, Dialogues d'Histoire Ancienne 14, 1988, p. 119–152 (în colab. cu Al. Barnea).
60. *Nouvelles découvertes dans l'établissement gétiq. d'Independența (dép. de Tulcea)*, Dacia NS 32, 1988, p. 145–150 (în colab. cu M.V. Angelescu).
61. *Așezarea getică și cetatea romană de la Independența (jud. Tulcea)*, RevIst 41, 1988, 6, p. 597–608.
62. *Das römische Histria, Xenia, 25 (Histria. Eine Griechenstadt an der rumänischen Schwartzmeerküste)*, Konstanz am Bodensee, 1990, p. 233–246.
63. *Une nouvelle hypothèse de restitution de la 9e ligne du Pap. Giss. 40 I*, Dacia NS 34, 1990, p. 245–257.
64. *M. Arruntius Claudianus et l'annexion romaine de la Dobroudja*, Ancient Society 22, 1991, p. 255–276.
65. *Römische Städte im Donaauraum, Die römische Stadt im 2. Jahrhundert n. Chr.*, Köln–Bonn, 1992, p. 63–67.
66. *Die römischen Verteidigungsanlagen an der Küste der Dobrudscha*, Bonner Jahrbücher 192, 1992, p. 195–223.
67. *Contribuții la istoria orașelor romane din Dobrogea. Note de geografie istorică*, Historia Urbana 1, 1993, p. 137–148.
68. *A propos de l'urbanisme dans la Dobroudja romaine, La politique édilitaire dans les provinces de l'Empire Romain. IIe Colloque roumaino-suisse*, Berna, 1993, p. 11–17.
69. *Cercetările lui Vasile Pârvan la Histria*, Carpica 24, 1993, p. 17–22.
70. *Contributions à l'histoire des villes romaines de la Dobroudja*, Dacia NS 37, 1993, p. 159–179 (în colab. cu Iuliana Barnea).
71. *80 de ani de cercetări arheologice la Histria. Bilanț și perspective*, SCIVA 45, 1994, 2, p. 123–143.
72. *Orient et Occident dans les structures urbaines de la Scythie Mineure. Recherches et perspectives*, Bulletin AIESEE 24–25, 1994–1995, p. 45–51.
73. *Quelques aspects de la romanisation dans la Dobroudja romaine*, Balcanica Posnaniensia 7, 1995, p. 271–275.
74. *La céramique romaine à Histria (Ier–IIIe s.)*, Rei cretariae Romanae fautorum acta 33, 1996, p. 23–32.

75. *Une nouvelle pièce des graffiti callatiens, Omagiu Dinu Adameșteanu*, Cluj–Napoca, 1996, p. 117–120 (în colab. cu Catrinel Domăneanțu).
76. Πρώτος καὶ μέγιστος..., *Tyche* 13, 1998, p. 229–247 = *Pontica* 33–34, 2001–2002, p. 319–335.
77. *Contributo alla storia del cristianesimo nella Scizia Minore, Omagiu Ligia Bârz*, București, 1995, p. 167–178.
78. *A propos d'une nouvelle contribution concernant l'organisation villageoise dans l'Empire Romain, La politique édilitaire...IIIe Coloque roumaino-suisse*, Tulcea, 1998, p. 11–23.
79. *Două noi documente epigrafice de la Histria*, *Pontica* 31, 1998, p. 109–117.
80. *Un nou document creștin din Scythia Minor*, *Haemus* 2–3, 1999, p. 113–118.
81. *L'Organisation administrative d'une ville romaine au Bas-Danube: Halmyris (Murighiol)*, *Actele Congresului Frontierelor Romane*, Zalău, 1999, p. 501–506.
82. *Le "Grand Dieu" d'Histria*, *Ktema* 24, 1999, 271–281.
83. *Autour de l'organisation des provinces romaines, Omagiu L. Barkoczi*, Budapesta, 1999, p. 452–461.
84. *Nouvelles contributions concernant l'urbanisme d'Histria, Hommage à Edmond Frézouls* = *Ktema* 19, 1994, p. 195–208 (în colab. cu M.V. Angelescu).
85. *Cercetări recente în Histria creștină, Omagiu Virgil Căndea la 75 de ani*, București, 2002, p. 281–295.
86. *În legătură cu organizarea administrativă a Histriei în perioada Dominatului, Omagiu Emilian Popescu*, București, 2003, p. 163–168.
87. *Trisaghionul din basilica episcopală de la Histria, Academicianul Răzvan Theodorescu la 65 de ani*, București, 2004, p. 17–26.
88. *Contribuții la cunoașterea satului dobrogean în epoca romană*, *SCIVA* 52–53, 2001–2002, p. 157–172.
89. *Histria. 90 de ani de cercetări arheologice. Bilanț și perspective*, *SCIVA* 54–56, 2003–2005, p. 21–32.
90. *A doua fondare a Histriei, Studia historica et archaeologica in honorem magistrae Doina Benea*, Timișoara, 2004, p. 361–372.
91. *170 années d'archéologie en Roumanie*, *Dacia NS*, 48–49, 2004–2005, p. 11–18.
92. *Thermes et aqueducs en Scythie Mineure, Corona Laurea. Studii în onoarea Luciei Țeposu-Marinescu*, București, 2005, p. 489–500.
93. *Din nou despre conservare și restaurare*, *BCMI* 17, 2006, 1–2, p. 240–254.
94. *Histria. Paradigmă a vieții urbane din provincia Scythia în secolele IV–VI p. Chr.*, *Historia Urbana* 14, 2006, 1, p. 135–142 = *Festschrift für Vladimir Iliescu zum 80. Geburtstag*, Galați, 2006, p. 165–174.
95. *De nouveau autour de l'annexion romaine de la Dobroudja, Die römischen Provinzen. Begriff und Gründung*, Cluj–Napoca, 2008, p. 271–279.
96. *Contribuție la cunoașterea romanității vest-pontice. Studiu de caz: Histria*, *Pontica* 43, 2010, p. 25–33.
97. *Histria 1990–2010*, *Pontica* 45, 2012, p. 77–89.

BIBLIOGRAFII – VARIA

98. *Council of Old World Archaeology*, 1966 (bibliografia anilor 1960–1964); 1970 (bibliografia anilor 1965–1970).
99. *Bulletin Analytique d'Histoire Romaine* (colaborare anuală între anii 1966–1984, împreună cu Al. Barnea).

100. I. Stoian, *Etudes histriennes*, Bruxelles, 1972; index general p. 167–175.
101. *Bibliographie von Arbeiten zur Wirtschafts-und Sozialgeschichte des Altertums in Rumänien (1949–1970)*, Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 1976, 3, p. 281–294.
102. *Emil Condurachi la 70 de ani*, SCIVA 32, 1981, 2, p. 5–10.
103. *Hadrian Daicoviciu 1932–1984*, Dacia NS, 29, 1985, p. 175–179.
104. *Ion Barnea la 80 de ani*, SCIVA 44, 1993, 4, p. 315–319.
105. *Vladimir Iliescu la 70 de ani*, SCIVA 47, 1996, 2, p. 221–226.
106. *Constantin Preda à 70 ans*, Dacia NS, 39, 1996–1998, p. 485–496.
107. *90 de ani de la nașterea lui Emil Condurachi*, CAMNI 12, 2002, p. 29–31.
108. *Ion Barnea*, Dacia NS, 48–49, 2004–2005, p. 501–509.

RECENZII

109. B. Heukemes, *Römische Keramik aus Heidelberg*, Bonn, 1964; Dacia NS 14, 1970, p. 487.
110. R. Syme, *Danubian Papers*, București, 1971; Bulletin AIESEE 10, 1972, 1, p. 151–153.
111. C. Daicoviciu, Em. Condurachi, *Roumanie*, Geneva, 1972; RRH 14, 1975, 1, p. 133–136.
112. Gh. Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova, 1976; RESEE 15, 1977, 3, p. 569–572.
113. A. Aricescu, *Armata în Dobrogea romană*, București, 1977; RevIst 31, 1978, 4, p. 719–724.
114. *Drobeta, I*; RevMuz, 15, 1978, p. 220–221.
115. H. Matei, *O istorie a Romei antice*, București, 1979; RevIst 32, 1979, p. 1372–1375.
116. I. Barnea și colab., *Tropaeum Traiani, I*, București, 1979; Era Socialistă 60, 1980, 10, p. 46–48.
117. S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (secolele II î.e.n.–III e.n.)*, Iași, 1981; TD 3, 1982, p. 194–195.
118. M. Zahariade, *Moesia Secunda, Scythia și Notitia Dignitatum*, București, 1988; Cărți noi în științele istorice 2, 1988, p. 34–41.
119. *Istoria na Dobruđja*, Sofia, 1984; Dacia NS, 32, 1988, p. 163–173 (în colab. cu Petre Alexandrescu).
120. J. Alarcao, R. Etienne, F. Mayet, *Les villas romaines de Sao Cucufate*, Paris, 1990; Dacia NS 37, 1993, p. 341–342.
121. Adelina Piatkowski, *Istoria epocii elenistice*, București, 1996; Pontica 30, 1997, p. 399–402.
122. Ph. von Cranach, *Die opuscula agrimensorum veterum und die Entstehung der kaiserzeitlichen Limitationstheorie*, Basel, 1996; Dacia NS, 39, 1996–1998, p. 383–388.

LUCRĂRI DE POPULARIZARE

123. *Moesii, Serdii, Triballii*, Magazin Istoric 10, 1976, 6, p. 45–47.
124. *Obulensii, Oinensii*, Magazin Istoric 10, 1976, 12, p. 29, 46.
125. *Termele romane de la Histria, Documente noi descoperite și informații arheologice*, București, 1977, p. 23–26.
126. *Viața economică în Dobrogea romană*, Cărți noi în științele istorice 1977, 1, p. 34–37.
127. *Arrian despre geto-daci*, Magazin Istoric 13, 1979, 4, p. 14–17.
128. *Cu privire la procesul de romanizare*, Era Socialistă 62, 1982, 17, p. 30–32.

129. *Tezaurul de inscripții de la Independența, Documente noi descoperite și informații arheologice*, București, 1986, p. 45–54 (în colab. cu M. Zahariade).
130. *Un "tezaur" de inscripții*, Știință și Tehnică 1986, 2, p. 15.
131. *Une tradition existe...*, Panorama roumain 8–9, 1994, 36–37, p. 34.
132. *Vasile Pârvan – 80 de ani de cercetări la Histria*, Știință și Tehnică 4, 1994, p. 6–7.
133. *Histria – cel mai vechi oraș din România*, Cultura Națională 1, 1996, 25–26, p. 6–7.
134. *Regi și dinastii geți și daci*, Addenda la I. Bulei, *Scurtă istorie a românilor*, București, 1996, p. 169–170.
135. *Le colonie greche della Dobrugia, I Daci* (catalogul expoziției), Milano, 1997, p. 53–57.
136. *Histria creștină*, Ianus 2, 2000, p. 79–87.
137. *Histria: de la ecclesia la episcopat*, Magazin Istoric 36, 2, 2002, p. 49–53.
138. *Nouvelles recherches dans l’Histria chrétienne*, Proceedings of the Romanian Academy, 2004.

**

DESPRE ALEXANDRU SUCEVEANU...

1983... A doua campanie de săpături la Histria, la care participam ca student...

După o zi de arșiță histriană și după tradiționala baie de după-masă în lacul Sinoe, urma cafeaua băută pe prispa căsuței Lambrino, de la Mixindrul, împreună cu Catrinel Domăneanțu. În acea zi, însă, am găsit, deja așezat pe mica prispă, un bărbat tânăr, cu o barbă tunsă scurt și rotund. Doamna Domăneanțu ni l-a prezentat – „El este Puiu, despre care v-am povestit de atâtea ori...”.

Mărturisesc că nu am fost deloc impresionat și că nu îmi aduceam aminte de povestiri cu respectivul personaj, deoarece nu reușeam să suprapun numele „Puiu” peste un nume care să fi apărut în desele și lungile povestiri de seară ale profesoarei mele (și a Roxanei Dobrescu). Abia în cursul cinei, luate împreună cu puținii membri ai colectivului științific al șantierului din acea perioadă, am aflat că, de fapt, bărbatul simpatic, chiar hâtru pe care abia îl cunoscusem, se numea Alexandru Suceveanu.

După masa de seară, fără curent electric și fără utilitățile pe care existența acestei surse de energie le face să pară normale, în întunericul care cuprindea Cetatea, urma ca, din amintirile depănate cu atât de mult farmec de către doamna Catrinel Domăneanțu, împreună cu domnul Suceveanu, să învățăm atât de multe despre oamenii care se perindaseră pe la Histria și despre minunatele lor eforturi pentru a duce mai departe, generație după generație, cunoașterea Cetății.

Au fost multe, foarte multe, serile în care am ascultat, povestite cu farmecul său binecunoscut, nenumărate povești, care se transformau în adevărate fabule, ce

aveau tot timpul aceeași și aceeași morală – nu se poate realiza nimic important dacă nu iubești Histria!

Pe prispa de la Mixindril, în numeroasele și lungile seri petrecute împreună, am aflat despre venirea sa la Histria, la începutul studenției la Filologie clasică, împreună cu Emil Condurachi. Împănate cu nenumărate glume și cu nelipsitele bancuri, am aflat poveștile despre cum a învățat stratigrafie de la Maria Coja, cu care a lucrat pe Platou, despre prima sa săpătură (o secțiune) pe malul canalului de lângă Pescărie, numită „La păpuși”, datorită atelierului/depozitului de statuete de teracotă descoperit acolo. Au urmat povestirile legate de săpăturile la care a participat la *Domus*, alături de Iorgu Stoian, pentru care a îngrijit ediția și a alcătuit indexul lucrării sale apărute postum, *Inscriptiones Schythiae Minoris* II. Bineînțeles, ne-a povestit, de nenumărate ori și cu incredibile amănunte, despre săpătura ce i-a fost încredințată în 1966, de același Emil Condurachi – monumentul pe care de atunci îl știm cu toții ca *Terme II* (săpătură publicată în *Histria VI, Les thermes romains*, lucrare laureată cu premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române).

Am aflat și despre săpătura începută în 1969, împreună cu Constantin Scorpan, în centrul Histriei, cu două secțiuni perpendiculare și pentru care avea să fie acuzat din punct de vedere științific și apoi „expulzat” în teritoriul histrian, la Fântânele. Peste ani, când a publicat și această săpătură (*Fântânele. Contribuții la studiul vieții rurale în Dobrogea romană*), am avut ocazia să „verific” minuția documentației. Lipsa sa de zece ani de pe șantier (1973–1984) a fost compensată de scrierea în 1973 a lucrării *Viața economică în Dobrogea romană* (lucrare de doctorat publicată în 1977), precum și de *Histria X. La céramique romaine des Ier – IIIe siècles ap.J.-C.*(2000).

Au urmat, din 1984, reluarea cercetărilor în sectorul central al Histriei, la monumentul pe care s-a încăpățânat tot timpul să îl numească „marea basilică”, cu mult înainte de a deveni Basilica episcopală a cărei cercetare s-a încheiat în anul 2002, încununată prin apariția, în anul 2007, a încă unui volum din seria monografică *Histria – Histria XIII. La basilique épiscopale*.

Dar grija sa obsesivă, și de multe ori unilaterală, față de Histria, avea să se manifeste și în *Ghidul – Album Histria* (Editura Ex Ponto, Constanța, 2005) o lucrare pe care și-a dorit-o demult, pentru a încheie cercul lucrărilor științifice, închinat tuturor monumentelor cercetate de el, cu o lucrare de „popularizare”, care să se dovedească utilă turiștilor, cu diferite niveluri de educație și înțelegere – și aceasta convins fiind de faptul că biletul de intrare plătit de fiecare nu reprezenta decât dovada materială și concretă a datoriei pe care arheologii o au față de public.

Chiar dacă în lucrările sale au fost prezentate unele ipoteze și idei care au stârnit discuții aprinse în literatura de specialitate, aportul său în domeniu nu a fost niciodată pus la îndoială, în principal datorită calității intervențiilor sale științifice. Acest fapt este ilustrat și de faptul că întotdeauna ele au ieșit din tiparele convenționale, provocând uneori dezbateri aprinse, cărora autorul a știut a le ține piept cu o vie inteligență, dublată de o convingătoare argumentare – ambele date de

cunoașterea în amănunt a fenomenelor, bazată pe o cultură istorico-arheologică pe care numai formația sa de filolog clasic o putea face atât de strălucitoare. Încrăzător și ferm în apărarea ideilor sale, a avut grijă să le argumenteze întotdeauna pe baza unei documentații bogate (uneori chiar excesive), respingând opiniile contrare numai având la dispoziție argumente solide.

Toate contribuțiile sale aveau la bază împletirea constantă a talentului și inteligenței cu o muncă asiduă, cunoașterea exemplară a surselor arheologice și literare ale domeniului căruia i s-a consacrat, stăpânirea profundă a istoriei antice a ținutului vest-pontic.

Întotdeauna și consecvent atent cu timpul său propriu rezervat cercetării, era dispus mereu să-i asculte pe cei care-i cereau sfatul și chiar să participe la dialoguri extraprofesionale, dovedindu-se întotdeauna un șarmant vorbitor, optimist și prietenos.

Alexandru Suceveanu a făcut parte din generația acelor arheologi formați în cultul și prin cunoașterea limbilor clasice, care dădeau strălucire unei culturi generale pe care, din păcate, numai ceea ce numim „școală de tip vechi” o putea asigura. Dispărut pe neașteptate, a lăsat în urmă un discret parfum al arheologiei, de o factură din ce în ce mai greu repetabilă.

Așa cum și-a dorit întotdeauna, este și va rămâne alături de noi. Dar Histria nu va mai putea fi niciodată aceeași...

Mircea Angelescu**

** Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; e-mail: mirceaangelescu@cultura.ro.

ABREVIERI

- ActaMN – Acta Musei Napocensis, Cluj
ActaMP – Acta Musei Porolissensis, Zalău
ActaMT – Acta Musei Tutovensensis, Bârlad
AÉ – Anné Épigraphique, Paris
American Anthropologist – Journal of the American Anthropological Association, Washington D.C.
AmerAnt – American Antiquity, Washington, D.C.
Angustia – Angustia, Arheologie – Etnografie, Sf. Gheorghe
ANRW – Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, Berlin – New York
Apulum – Acta Musei Apulensis, Alba Iulia
ArhMold – Arheologia Moldovei, Iași – București
BCH – Bulletin de Correspondance Hellénique, Atena, Paris
BCMI – Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, București
BIFAO – Bulletin de l'Institut français d'archéologie orientale
Bulletin AIESEE – Bulletin d'archéologie sud-est européenne, București
ByzZ – Byzantinische Zeitschrift, München
CAMNI – Cercetări arheologice, Muzeul Național de Istorie a României, București
Carpica – Carpica, Complexul Muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău
CCA – Cronica Cercetărilor Arheologice din România, București
CCDJ – Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos, Călărași
CI – Cercetări Istorice, Iași
CIL – Corpus Inscriptionum Latinarum, Berlin
Dacia – Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, București; serie nouă
N.S. (nouvelle série); Révue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, București
Danubius – Danubius, Galați
Dialogues d'histoire ancienne – Dialogues d'histoire ancienne, Paris, Atena
Drobeta – Drobeta-Turnu Severin
EJA – European Journal of Archaeology
Etudes balkaniques – Etudes balkaniques, Sofia
EurAnt – Eurasia Antiqua, Zeitschrift für Archäologie Eurasiens, Mainz am Rhein
Haemus – Haemus, Tirana
Historia Urbana – Historia Urbana, Sibiu
ILD – C.C. Petolescu, *Inscripții latine din Dacia*, București, 2005
Istros – Istros. Buletinul Muzeului Brăilei. Studii, comunicări, note, Brăila
JÖB – Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik, Viena
Ktema – Civilisations de l'Orient, de la Grèce et de Rome antiques, Strasbourg
MCA – Materiale și Cercetări Arheologice, București
MemAntiq – Memoria Antiquitatis, Piatra Neamț
Notes and Queries – Notes and Queries, Oxford Journals
Nueva Antropología – Nueva Antropología, Mexico
PAS – Prähistorische Archäologie Südosteuropas, Berlin
Peuce – Peuce, Studii și cercetări de istorie și arheologie, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale, Tulcea
Pontica – Pontica. Studii și materiale de istorie, arheologie și muzeografie, Muzeul de Istorie Națională și
Arheologie, Constanța
PZ – Prähistorische Zeitschrift, Leipzig – Berlin
RCRFAcA – Rei Cretariae Romane Fautorum Acta, Abingdon

SCIVA, tomul 65, nr. 1–2, București, 2014, p. 191–192

- RE – Revue Epigraphique, Paris
RESEE – Revue des Études Sud-Est Européennes, București
RevIst – Revista de Istorie/Istorică, București
Revista Bistriței – Revista Bistriței, Bistrița
RevMuz – Revista Muzeelor, București
RMD – M.M. Roxan, *Roman Military Diplomas*, 2 vol., Londra, 1978 și 1985
RMM – MIA – Revista Muzeelor și Monumentelor, Monumente Istorice și de Artă, București
RRH – Revue Roumaine d’Histoire, București
SAA – Studia Antiqua et Archaeologica, Iași
Sargetia – Sargetia, Acta Musei regionalis Devensis, Deva
SCIV(A) – Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie, București
SGU – *Sammelbuch griechischer Urkunden aus Ägypten. Eine Veröffentlichung der Akademie der Wissenschaften und der Literatur Mainz*
SJ – Slavic Journal
SP – Studii de Preistorie, București
StCl – Studii Clasice, București
StComSatu Mare – Studii și Comunicări, Satu Mare
TD – Thraco-Dacica, București
Tyche – Tyche. Beiträge zur Alten Geschichte, Papyrologie und Epigraphik, Viena
UPA – Universitätsforschungen zur Prähistorischen Archäologie, Bonn
ZPE – Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, Bonn